

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност: Икономика и управление.

Автор на дисертационния труд: Чавдар Младенов Дочев

Докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „Конкурентни възможности на иновативните технологии в земеделието“

Рецензент: Доц. д-р Стамен Димитров Георгиев, ЛТУ, Област на висше образование: 6. Аграрни науки и ветеринарна медицина, професионално направление: 6.1 Растениевъдство, научна специалност: Растениевъдство, определен за член на научното жури със заповед № РД-16-1104/12.12.2018 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Проблемът е много актуален, защото през последните 20 години площите със слънчоглед в страната се увеличили почти 4 пъти, бяха внедрени нови технологии, фитофармацевтични препарати и по-високодобивни и по-устойчиви на болести и неприятели хибриди. Всичко това промени коренно агротехниката на тази основна за нас селскостопанска култура. Независимо от високите добиви, които се получават от слънчогледа, до момента не бе извършвано подробно и пълно изследване върху технологиите на отглеждане на културата, тенденциите в търговията със семена, олио и щрот в световен мащаб, както и как те се отразяват върху икономическите показатели. То е от особена важност не само да фермерите, но и за всички работещи в сферата на селското стопанство специалисти.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

1. Цел на научното изследване: да се проучат подробно новите технологии при отглеждането на слънчогледа.

2. Задачи: Да се установи потенциалът на различни конкурентни инновационни технологии използвани в страната за повишаване на производството чрез тяхното сравняване и да се обоснове на базата на резултатите от него възможността за ускореното им внедряване.

3. Методика на изследване: основана се на широк набор от технологични, икономически и институционални модели за проучване, оценка и стимулиране на

икономически и институционални модели за проучване, оценка и стимулиране на иновационния процес в земеделието, отнасящи се към 5 основни групи.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Получените резултати са отлично онагледени: представени са в 1 графика, повече от 40 таблици и около 35 фигури. Освен това са представени и 22 формули на коефициенти и тн.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Обсъждането на резултатите:

1. В първа глава са изследвани и пространно обсъдени пазарната конкуренция, повишаване на производителността, конкурентноспособността, иновациите, дифузията на новите технологии, както и матрицата за анализ на политики.

2. Във втора глава много обширно са анализирани развитието на различните технологии при отглеждането на слънчоглед във времето, съставът на слънчогледовата семка и мастиокиселинният състав на ядката, производство и търговията със слънчоглед, олио и шрот у нас и в световен мащаб, регионалното разпространение на производството на слънчоглед в страната, оценката на биологичния потенциал и конкурентно способността на новата технология за отглеждане на слънчоглед ExpressSun®, оценени са различните варианти на използване на новата технология и икономическата им ефективност, сравнени са предимствата на ExpressSun®, в сравнение с другите разпространени технологии на отглеждане и много други. Анализирани са всички страни от производството и реализацията на слънчогледа чрез новата технология, като са взети под внимание и резултатите на 232 фермерски стопанства, които са я използвали през периода 2014 – 2017 г.

3. Много подробно е анализиран машино-тракторния парк, както и тенденциите при неговото развитие. Обърнато е голямо внимание на начина на субсидиране у нас и неговото влияние върху развитието на селскостопанското производство.

Всичко това ми позволява да твърдя, че настоящият труд е действително еднественият в страната, който обхваща всички аспекти от агротехниката на слънчогледа в България и той ще бъде много полезен на следващите изследователи на производството на слънчоглед у нас. Разбира се, начинът на разглеждане на въпросите в тази дисертация е напълно приложим и при анализирането на други селскостопански култури.

Литература:

- а/ 64 български източника, 99 чужди и 12 от Интернет;
- б/ източници на информация, включващи международни, регионални и национални бази данни (Световна банка, ФАО, ОИСР, ЕК, НСИ, Евростат и др.);
- в/ децентрализирани източници на информация свързани с регионални, локални, браншови, фирмени и др. бази данни (отдел „Агростатистика“ на МЗХГ, СЗСИ, НАЗП, САПИ, ГД „Митници“, фирма „Дюпон-Пионер“ и др.);
- г/ собствени източници на информация базирани на проведени полски опити,

икономически проучвания и анкети.

Използвани са достатъчно литературни източници, които да осигурят детайлното проучване на тезите на докторанта.

5. Приноси на дисертационния труд.

Научни приноси

1. На базата на направения литературен преглед на теорията на иновационния процес в земеделието е предложено определение за иновационна технология.
2. Обосновани са същността и съдържанието на конкурентния потенциал на иновационните технологии и е анализирана спецификата на неговото проявление в земеделието, като е предложено определение за техните конкурентните възможности.
3. Проучените особености на иновационния процес в земеделието са използвани за създаването на комплексна методика за изследване на конкурентните възможности на иновационните технологии в сектора.
4. Резултатите от анализа на проведено маркетингово изследване са добра основа за оценка на процеса на дифузия на иновационните технологии в земеделието.

Научно-приложни приноси

1. Използването на резултатите от проведените полски опити с иновационната ExpressSun® технология е позволило да се оцени нейния биологичен и икономически потенциал за нейното внедряване в българското земеделие.
2. Проведеното изследване на резултатите от внедряването и в 232 земеделски стопанства дава възможност да се измери и оцени нейният потенциал.
3. На базата на проведения регионален анализ на внедряването на тази технология в страната са изследвани нейните екстензивни и интензивни компоненти и оценено тяхното участие при формирането на регионалния капацитет на производството.
4. Приложената в анализа система от показатели позволява да се оцени влиянието на иновативната ExpressSun® технология при формирането на нови сравнителни предимства на производството на слънчоглед и реализацията на допълнителни конкурентни способности на международните пазари.
5. Разработената система от матрици за анализ на политики (МАП) е използвана за да се изследват икономическите резултати от нейното внедряване и се оцени влиянието на обществената подкрепа за формирането на нейните конкурентни възможности.

6. Критични бележки и въпроси.

Нямам.

7. Публикувани статии и цитирания.

Има публикувани 2 статии по темата на дисертацията.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените от докторанта, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава пълното основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури да гласува положително и да присъди на Докторанта на самостоятелна подготовка към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив Чавдар Младенов Дочев образователната и научна степен **“доктор”** по научната специалност „Икономика и управление“.

Дата: 14.01.2019 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО: .....

